

HORVÁTH GÉZA

FRESKÓK, SCHUBERT, NÉPMŰVÉSZETI FESZTIVÁL,
BORTON...

Nem tagadom, ez egy meglepő felsorolás. Talán még egy helybélinek sem „ugrik be” elsőre, hogy ezzel a négy kifejezéssel épp Zselizre utaltam. Ugyanakkor ha fordítva tenném fel a kérdést: mi az, ami Zselizről észébe jut, nagy valószínűséggel hármát a fentiekből választana. A felkészültebbek az Esterházyakat, a kastélyt, a templomban álló szarkofágot és a Garamot is megemlítenék.

Nekem szülővárosom. Elődeink nemzedékünket szerencsésnek nevezték, mert nem kellett átélnünk a második világháborúnak azt a négy hónapját, amikor a németek és a később felszabadítókká átkeresztelt szovjet-oroszok a Garam két partján feszültek egymásnak. A „front” az idősebbek nyelvén nálunk időhatározóvá vált. A front előtt, a front idején, a front után – hallottuk nap mint nap, és annak ellenére, hogy a világhézag után születünk, valósággal az emlékeztünk részévé vált, mint a „magyarok alatt”, meg „az első republikában”. Mi már azt is csupán fényképekről láttuk, hogy a templomunkat a visszavonuló németek felrobbantották, és tudtuk meg később, hogy a tizennégy középkori freskó többsége a falakkal együtt megsemmisült. Mindössze a déli fal négy faliképe maradt meg. Valóságos csoda, hogy ezek leghíresebbje, a Becsei Vesszős György különítményét ábrázoló épen maradt. Az sem megszokott, hogy egy templom szentélyében egy véreskezű földesurat örökítsenek meg szentek társaságában. Csoda az is, hogy amikor a gótikus templom a reformátusok kezére került, nem verték le a képeket, hanem lemeszelték, ezzel is konzerválva mindegyiket a jövő számára. (Kérdés: ha a katolikusok kezén maradt volna, megmaradhattak volna-e. Vagy lecserélték volna a barokk korizlésnek megfelelően?) A templom 1730-ban lett ismét katolikus. A XIX. század végén egy véletlenül köszönhetően fedezték fel

a középkori alkotásokat. A helyreállítást maga Stornó Ferenc irányította. Néhány hónapja újabb csoda történt: a középkori freskókat ma restauráló művésznek a hajó déli falán feltűnt egy boltív-maradvány. Kibontotta, és egy Szent Katalint ábrázoló freskót pillanthatott meg. Erről Stornó sem tudhatott, és valószínűleg már az a mester sem látta, aki a különítményt ábrázoló híres képet festette a XIV. században. Franz Schubert sem láthatta, de a freskók egyikét sem, hiszen ő 1818-ban és 1824-ben élt itt mint az Esterházy grófkisasszonyok zenetanára. Érdekes, hogy elődeink alig emlegették a zeneszerző-óriás nevét. Talán nem is tudtak róla. Vagy ha mégis, nem tartották olyan fontosnak, mint az életüket megkeserítő világháborút, az azt követő kitelepítést, deportálást és a magyart, szlovákok egyaránt szellemileg megnyomorító sztálinista diktatúrát.

Szokatlan látvány, hogy egy templom oltárának egy római kori szarkofág legyen az alapja. Főleg, ha az egy bűncselekmény tárgyi bizonyítéka. Ez is a fent már említett Vesszős György lovag nevéhez köthető, aki egy dél-itáliai hadjárat során rabolt kincseit úgy rejtette el a Budától északra gyakran portyázó haramiák elől, hogy azokat egy Aquincumban (a mai Óbudán) eltulajdonított ókori római kőkoporsóban szállította haza. A kerek sűrűlódásnyomai ma is láthatók a szarkofág sarkain.

Beszélhetnénk közismertebb dolgokról is. Az országos népművészeti fesztiválokról, a 100 éve született Szijjártó Jenőről, aki itt rendezte meg 1958-ban és 1961-ben a szlovákiai magyar énekkarok „nulladik” és első országos seregszemléjét; a Kincso Néptáncsoportról, a Franz Schubert Vegyeskarról. No meg a börtönről; de akinek csak ez jut észébe Zselizről, az úgysem ezt a lapot olvassa.

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

